

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝

Ֆիզիկական կուլտուրայի նշանակությունը
հանրակրթական դպրոցում

Հետազոտող ուսուցիչ՝

Ենոքյան Նարեկ

Դպրոցը՝

«Գետաշենի միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ

Մենթոր ուսուցիչ՝

Գամազյան Ստեյլա

Արմավիր 2023

1. ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

Ֆիզիկական դաստիարակությունը կարևոր նշանակություն ունի սովորողների անձի ձևավորման, նրա ֆիզիկական ներդաշնակ զարգացման ապահովման, մտավոր առաջնթացի, բարոյահոգեբանական որակների դաստիարակական և արժեքային համակարգի ձևավորման գործում: Այստեղ իր ուրույն տեղն ունի ֆիզիկական կուլտուրան, իր ուսումնա դաստիարակչական գործակցի անբաժանելի մասն է կազմում:

Ֆիզկուլտուրա առարկայի դպրոցում առարկայությունը չի նշանակում միայն հաջողակ աշակերտների, ընգրկում ֆիզկուլտուրային գործունեության մեջ: Պետք է ստեղծվեն պայմանները, որպեսզի ամեն աշակերտ կարողանա մասնակցություն ունենա մարզական վարժությանը և մրցումներին: Սպորտի ֆիզիկական կրթության կենսուրախ և արդյունավետ դասերը պետք է վստահեցնեն աշակերտներին իրենց կարողությունները զարգացնելու հնարավորության անհրաժեշտության մեջ, նպաստեն նրանց ինքնահաստատման:

Ֆիզկուլտուրա առարկայի ուսուցման բարելավումը նպաստում է աշակերտների հոգեբանաֆիզիկական զարգացմանը, առողջ կենսակերպի, որպես արժեքի, հաստատմանը և համապատասխան կարողությունների ու հմտությունների մշակմանը: Դրանք են՝ արդարացի խաղ, թիմային ավյուն անհատական և թիմային ինքնադրսևորում, փոխգնություն, ներքին կարգապահություն, միասնական ատիվությունների պլանավորում, պատասխանատվության բաշխում և լիզերություն, անբռնազբոս փոխհարաբերություններ, կոլեգիալություն, փոխըմբռնում:

Սոցիալական ճնշման կանխարգելման տեսակետից մարզական խաղեր նախատեսում են խտրականությունից զուրկ մոտեցում, այսինքն՝ սոցիալապես անապահով երեխաների (այդ թվում՝ տարհանված, որբ և կարիքավոր երեխաների) ինտեգրում հասարակությանը սոցիալապես ապահով հասակակիցների հետ: միասնական թիմային աշխատանքի և այդ ճանապարհում նրանց միջև օտարացումը հաղթահարելու միջոցով:

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Սպորտը և ֆիզիկական կրթությունը անհրաժեշտ պայման են անհատի ներդաշնակ զարգացման համար, ինչը հանդիսանում է տարրական և բազային կրթության հիմնական նպատակը:

Պատանիների և աղջիկների մեջ հենց տարրական դասարաններից պետք է ներարկենք ֆիզիկական ակտիվության անհրաժեշտության գիտակցությունը: Նրանք պետք է ըմբռնեն, որ առողջությունը նշանակում է ոչ թե որևէ հիվանդություն չունենալն, այլ այդ նիվանդությունից խուսափելը, ինչը հնարավոր է առողջ ապրելակերպի պահպանմամբ, հասկանան, որ ֆիզիկական ակտիվությունը կյանքը երկարացնելու, սոցիալական և նյութական բարօրության գրավականն է:

Այսօր կարիք կա արմատապես փոխել աշակերտների վերաբերմունքն ֆիզկուլտուրա առարկայի նկատմամբ ինչը կարելի է անել դասերի ժամանակ աշակերտների ակտիվ ներգրավմամբ, այս առումով առարկան պետք է լինի առավել հրապուրիչ երեխաների համար: Աշակերտները իրենց առավել պատասխանատու են զգում մարզական ակտիվությունների ժամանակ, քանի որ նրանք կարողանում են ինքնուրույն լուծել մրցումների ժամանակ ծագած իրադրական խնդիրները, ընդունել ակնթարթային որոշումներ և սոցիալական ինտերակցիա (փոխգործողություն) հաստատել թիմակիցների հետ: Մարզատեսակների բազմազանությունը տղաներին և աղջիկներին միատեսակ հնարավորություն է տալիս բացահայտելու և զարգացնելու իրենց ֆիզիկական կարողությունները: Դպրոցում ձեռք բերած առողջ կենսակերպի համար անհրաժեշտ կարողությունները և հմտությունները աշակերտներին ուղեկցում են ողջ կյանքում, դա այն բանի ամուր հիմքն է, որ նրանք դառնան ակտիվ և աշխատունակ բաղաձայններ: Իսկ առողջ և աշխատունակ բնակչությունը դրական է ազդում երկրի պաշտպանության տնտեսության և բարօրության վրա:

Մարզական խաղերը նախատեսվում են զենդերային հվասարության ամրապնդում տարբեր սպորտային խաղերում՝ աղջիկների և տղաների իրավահավասար մասնակցության միջոցով:

Դպրոցից պահանջվում է սպորտի դասերի և դպրոցական մրցումների մեջ ընդգրկել սահմանափակ հնարավորություններով աշակերտներին (ֆիզիկական հիմնախնդիրներ ունեցող աշակերտները հաշմանդամի սայլակից օգտվող աշակերտներ, մտավոր զարգացման խանգարում ունեցող աշակերտները, տեսողության և լսողության խանգարվածություն ունեցող աշակերտներ և այլն)՝ նրանց համար մշակված անհատական ուսմանական պլանի հիման վրա:

Դպրոցներում Ֆիզիկական կուլտուրա ֆիզիկապես առողջ, սերնդի պատրաստման կարևորագույն միջոց է, ինչի շնորհիվ ներդաշնակորեն զուգակցվում են անձին բազմակողմանի զարգացումը: Ֆիզիկական կուլտուրայի դերը պայմանավորված է նրա գործնական կիրառական նշանակությամբ: Այն նպաստում է սովորողների շարժողական ընդունակությունների, (արագաշարժություն, ուժ, ճկունություն, դիմացկունություն, ճարպկություն, շարժումների կոորդինացիա և այլն) մշակմանը, անձի մտավոր և ֆիզիկական աշխատունակության բարձրացմանը, մասնագիտական պատրաստվածության ապահովմանը: Ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցումը օժանդակում է աշակերտներին ձեռք բերել կարողություններ և հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են նրանց հետագա կյանքում տարաբնույթ գործունեություն իրականացնելու և արտակարգ իրավիճակներում կողմնորոշվելու համար:

Հանրակրթական ծրագիրն իրականացնող ուսումնական հաստատությունների ֆիզկուլտուրա առարկայի ծրագիրն արտացոլում է սովորողների կողմից յուրացրվելիք հիմնական գիտելիքների շարժողական կարողությունների, հմտությունների և կիրառական ֆիզիկական պատրաստվածության հանրագումարը: Այն սահմանում է առարկայի դասավանդման հիմնական ուղղությունները տեսական է գործնական, նախատեսում է ուսումնական նյութի բաշխման կառուցվածքն ըստ ուսումնական տարիների և կիսամյակների համար հաշվի առնելով սովորողների տարիքային և սեռային առանձնահատկությունները:

2. ՖԻԶԿՈՒԼՏՈՒՐԱ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՎ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

Դպրոցներում ֆիզկալտուրա առարկայի դասերը հիմնականում անցկացվում է գործնական մեթոդով՝ խորքային և զննական մեթոդներով համակցված ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի կիրառվող խոսքային մեթոդն է, բացատրումը: զրույցը, պատումը, հրահանգը և ցուցումը: Բացատրման միջոցով սովորողն պատկերացում են կազմում և հասկանում ֆիզիկական վարժությունների ճիշտ կատարման մասին, սովորեմ են նոր հասկացություններ ու տերմիններ՝ հենացատկ կախեր և հենումներ, պտտաձող, մարզախաղերի տեխնիկա, տակտիկա և այլն Ուսուցչի - բացատրումը ֆիզիկական տարբեր վարժությունների, մարզախաղերի տարրերի, դրանց կանոնների վերաբերյալ պետք է լինի ճիշտ, հիմնավորված, հասկանալի, մատչելի և համառոտ: Եթե բացատրվում է համեմատաբար բարդ վարժություն, ապա անհրաժեշտ է սովորողների ուշադրությունը կենտրոնացնել վարժության հիմնական տարրերի վրա:

Զրույցը կայող է կիրառվել դասի ցանկացած մասում և տարբեր նպատակներով նոր գիտելիքների հաղորդում, ամրակայում, ամփոփում, տնային առաջադրանքների ստուգում ինչպես նաև հարցուպատասխանի ձևով: Դասավանդողն օժանդակ հարցերի միջոցով պարզում է ուսումնական նյութի (վարժության կատարման տեխնիկայի, հերթականության, մարզախաղերի կանոնների) յուրացման աստիճանը: Պատմումը կատարվում է նոր վարժությունների, խաղերի, ինչպես նաև տեսական գիտելիքների հաղորդման ժամանակ: Պատմումը պետք է լինի հետաքրքիր պատկերավոր և հուզական:

Հրահանգներն ու հրամաններն օգտագործվում են ֆիզիկական կուլտուրայի բոլոր գործնական դասերին: Բոլոր հրահանգները կապված են սովորողների կողմից կատարվելիք վարժությունների հետ և պետք է լինի պարզ, հստակ ու հանգիստ: Իսկ հրամանն ունի որոշակի ձև, սահմանված կարգ, որոնք հնարավորություն են տալիս դասավանդողին դասի ընթացքում ղեկավարել սովորողների գործողությունները, չափավորել բեռնվածությունը, հասնլ անհրաժեշտ կարգապահության և այլն:

Յուրաքանչյուր հրաման շարժողական գործողությունը սկսելու կամ դադարեցնելու ազդանշան է: Այն միաժամանակ որշում է շարժման կատարման ձր: Այսպես, կտրուկ հրամանը պահանջում է շարժման արագ և հստակ կատարում, իսկ երկարաձգված դանդաղ սահուն կատարում: Երբեմն կարելի է հրամանները փոխարինել երաժտությամբ, սուլիչով, ծափով:

Ցուցումներն օգտագործվում են սովորողների կողմից կատարվող ֆիզիկական վարժությունների և խաղերի ընթացքում՝ դրանք ճիշտ կատարելու նպատակով: Ցուցումները կարող են վերաբերվել և ամբողջ խմբին, և առանձին սովորողի: Դասավանդողի կողմից տրվող ցուցումները պետք է լինեն հակիրճ, պահանջկոտ և ոգևորիչ:

Զննական մեթոդի մեջ են մտնում ֆիզիկական վարժությունների, մարզախաղերի տարրերի ցուցադրումը, ՏՀՏ-ի օգտագործումը, տեսաֆիլմերի, պաստառների և դիտողական պարագաների օգտագործումը: Այս մեթոդները կոչված են խթանելու սովորողների տեսողական և լսողական ընկալումները շարժողական գործողություններ կատարելիս: Զննական մեթոդն ունի երկու տարբերակ.

1. անմիջական ցուցադրում, երբ շարժումը ցուցադրվում է անմիջականորեն
2. միջնորդավորված ցուցադրում, երբ այն կատարվում է ՏՀՏ-ի պաստառների,

նկարների միջոցով:

Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին կիրառվում են հետևյալ գործնական մեթոդները:

Ֆրոնտալ կամ ճակատային մեթոդ. Էությունն այն է, որ ամբողջ խմբին միաժամանակ կատարելու համար տրվում է մեկ ընդհանուր առաջադրանք: Ամբողջ խումբը ներգրավվում է ակտիվ շարժողական գործունեության մեջ, որի հետևանքով բարձրանում է դասի խտությունը: Այս մեթոդն օգտագործվում է հատկապես մարմնամարզական շարային, ընդհանուր զարգացնող, պարային, ռիթմիկ մարմնամարզական վարժություններ կատարելիս: Այդ մեթոդն օգտագործվում է նաև աթլետիկական վարժություններից հատկապես քայլքի, վազքի տարբեր ձևերի կատարման ժամանակ, ինչպես նաև դահուկային տեղաշարժերի ժամանակ:

Հոսքային կամ հարահոս մեթոդի էությունն այն է երբ վարժությունը կատարվում է հերթականությամբ, միմյանց հետևի, անընդմեջ հոսքով, այսինքն, երբ մի սովորող սկսում է վարժությունը, մյուսը պատրաստվում և անմիջապես ինքն է կատարում վարժությունը: Այս մեթոդը կարելի է կիրառել մարմնամարզական վարժություններից մարզանստարանի կամ մագապատի վրա մագլցումներն պտտաձողի կամ գուգափայտերի վրա կատարվող կախերին ու հենումների հենացատկերի, ակրոբատիկական և հավասարակշռության վարժություններ կատարման դասերին: Այս մեթոդը կիրառվում է նաև աթլետիկական ցատկերի /հեռացատկ, ամրացանակ ուսուցման և ամրապնդման դասերին:

Խմբային մեթոդն այն է, երբ խումբը բաժանվում է խմբերի, իսկ խմբերը վարժություններ են կատարում առանձին գործիքների վրա կամ գործիքներով, ապ որոշակի ժամանակից հետո հրահանգով փոխում են տեղերը: Այս մեթոդը օգտագործվում հատկապես բաստրել, ֆուտբոլ, վոլեյբոլ և հանդբոլ մարզախաղերի, ուսուցման և ամրապնդման դասերին:

Հերթափոխային մեթոդն այն է, երբ խմբի սովորողները բաժանվում են մի քան խմբերի, որոնք հերթականությամբ կատարում են հանձնարարված վարժությունները: Այս մեթոդը օգտագործվում է հատկապես մարմնամարզական վարժություններից մագլցումների և ակրոբատիկական վարժությունների, աթլետիկական կատարման ժամանակ:

Անհատական մեթոդն այն է, երբ սովորողին տրվում է անհատական առաջադրանք կատարելու: Այս մեթոդը հիմնականում օգտագործվում է բժշկական նախապատրաստական խմբում ընդգրկված սովորողին առանձին առաջադրանքը հանձնարարելու, ինչպես նաև գնահատման նպատակով:

Շրջանաձև մեթոդը կարելի է օգտագործել այն դեպքում, երբ սովորողները յուրացրել են հանձնարարվող վարժությունները: Մեթոդի էությունն այն է, որ մարզադահլիճում կահավորում ենք մի քանի վարժատեղեր և սովորողներին բաժանում ենք խմբերի՝ վարժատեղերի քանակով: Խմբերից յուրաքանչյուրը կանգնում է մեկ վարժատեղում և հրահանգով հերթով կատարում են տվյալ վարժատեղի վարժությունը: Այնուհետև ազդանշանով հաջորդաբար անցնում են հաջորդ վարժատեղում նախատեսված

վարժությունների կատարմանը: Վարժատեղերը փոխում և այնքան ժամանակ, մինչև բոլոր խմբերը՝ լինեն բոլոր վարժատեղերում: Այս մեթոդով անցկացվող դասերի բեռնվածությունը բարձրանում է:

1. ԱԿՐՈՒՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ՎԱՐՇՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մարմնամարզությունը տղաների և աղջիկների կողմից կիրառվող սպորտաձև է, որը պահանջում է հավասարակշռություն, ուժ, ճկունություն, տոկունություն և հսկողություն: Մարմնամարզության ժամանակ շարժումները նպաստում են ձեռքերի, ոտքերի, ուսերի, մեջքի, կրծքավանդակի և որովայնի մկանների զարգացմանը: Զգոնությունը, հստակությունը, խիզախությունը ինքնավստահություն ինքնակարգավորումը մտավոր հատկություններ են. որոնք կարող մշակվել մարմնամարզության միջոցով: Մարմնամարզությունը ծագել է վարժություններից, որոնք անում էին հին հույները, երբ ձի Լին բարձրանում կամ իջնում դրանցից, ինչպես նաև կրկեսային վարժություններից:

Մրցակցային մարմնամարզական միջոցառումների մեծ մասը կազմակերպում է Մարմնամարզության Միջազգային Ֆեդերացիան (G): Յուրաքանչյուր պետություն ունի իր ազգային կառավարման մարմինը (BIW), որը FIGի մասնաճյուղ է:

Մարմնամարզության տեսակներն են՝ հիմնական մարմնամարզությունները (ներառյալ հիգիենիկ և աթլետիկական), աթլետիկական մարմնամարզությունը, կիրառական մարմնամարզությունը, սպորտային մարմնամարզությունը, գեղարվեստական մարմնամարզությունը և ակրոբատիկական

Կան առողջապահական մարմնամարզությունների մի քանի տեսակներ.

- Մարմնամարզական մարմնամարզություն -- օգտագործվում է գործունեության պահպանման և ամրապնդման համար
- Ռիթմիկ մարմնամարզություն տարատեսակ առողջարանային մարմնամարզություններ: Ռիթմիկ մարմնամարզության կարևոր բաղկացուցիչ մասը երաժշտության առկայությունն է:

Ակրոբատիկան մարմնամարզական վարժությունների տարատեսակ է ինքնուրույն մարզաձև: Այն զարգացնում է շարժումների համաձայնեցում, ճկունություն, ուժ, մշակում մարմնին տիրապետողու հմտություն, համարձակություն և վճռականություն:

Ակրոբատիկական վարժությունները նպաստում են ճիշտ կեցվածքի ձևավորմանը, անդաստակային ապարատի (հավասարակշռությունը տարածության կողմնորոշում) Ֆունկցիաների կատարելագործում:

Օրգանիզմն ավելի լավ է հարմարվում արյան վերաբաշխմանը մարմնի տարբեր դիրքերի դեպքում: Ակրոբատիկայի առանձին տարբեր կիրառվում են տիեզերագնացների, պարաշյուտիստների հատուկ ֆիզիկական պատրաստության, ինչպես նաև դպրոցներում երեխաների ֆիզիկական դաստիարակության և որպես օժանդակ միջոց՝ մարմնամարզիկների, ջրացատկորդների, ֆուտբոլիստների, հոկեյիստների մարզումների ժամանակ:

Երեխաներն ակրոբատիկայով՝ կարող են մարզվել սկսած 8-10 տարեկանի բժշկի թույլտվությամբ: Մարզումների և մրցումների ժամանակ պահանջվում է կանոնավոր բժշկական հսկողություն: Կարևոր է պահպանել ապահովության ինքնաապահովման կանոնները, իսկ բարդ վարժություններն կատարելիս կրել հատուկ ապահովիչ գոտիներ:

Կրկեսային արվեստի դպրոցներում տղաներն ու աղջիկները սովորում են մաթեմատիկա և աշխարհագրություն, պատմություն և մայրենի լեզու, ֆիզիկա և կենսաբանություն, այն ամենը, ինչ պետք է իմանա մեր երկրի յուրաքանչյուր դպրոցական: Բայց այստեղ կա առանձնահատուկ մի դաս, որ պարտադիր է հենց առաջին դասարանից: Դա ակրոբատիկան է:

Երեխաները սովորում են կծկվել և գլուխկոնծի տալ կանգնել ձեռքերի վրա է պահել հավասարակշռություն, շատ բարձր ցատկել և շրջվել օդում (այդպիսի ցատկը կոչվում է սատաորտա, մահաթոխք):

Պատմական ակնարկ ակրոբատիկայի մասին: «Ակրոբատ» բառը հունարեն է և նշանակում է «քայլում եմ ոտքերի մատների վրա», «մազցում եմ վեր»:

Ակրոբատիկան կրկեսային վարպետության այբուբենն է: Ամեն ոք ով որ երագում է հանդես գալ կրկեսի ասպարեզում, նախ և առաջ պետք է սովորի կատարելապես տիրապետել իր մարմնին: Դրա համար էլ ակրոբատիկան անհրաժեշտ է և մարմնամարզիկին, որ հենց կրկեսի գմբեթի տակ ճոճաձողից ճոճաձող է թռչում, և ճոպանի վրայով վազող լարախաղացին, և զանազան իրերի հեշտությամբ վերվեր նետող ժոնգլորին, և սրընթաց ձիարշավորդին, և՛ նույնիսկ, ծաղրածուին: Ակրոբատիկան կրկեսային արվեստներից ամենահինն է:

Բայց ինքը ակրոբատիկան էլ որպես մարզաձև ունի իր տարատեսակները: Ակրոբատիկական մի շարք համարներում գլխավորը զանազան բարդ ցատկերն են գետնից . ոստնակից կամ խաղընկերոջ ձեռքերից, մյուսներում մի խաղընկերը արագ կամ դանդաղ բարձրացնում է մյուսին, կամ էլ ներքև» խաղընկերը ձեռքերի կամ գլխի վրա է պահում «վերնի» երեք չորս հինգ խաղընկերների խումբ: Մինչև վերջերս ակրոբատիկան միայն կրկեսային արվեստ էր: Իսկ այժմ այն ճանաչված է նաև որպես մարզաձև,

Մինչև 1974 թ. նույնիսկ կրկեսային ակրոբատիկայի բարձրագույն նվաճումը կրկնակի շրջաթռիչքն էր առանց ոստնակի: Իսկ 1974 թ. ակրոբատիկայի ՍՍՀՄ չեմպիոնատում մինսկցի դպրոցական Վադիմ Բինդլերը աշխարհում - առաջինը կատարեց եռակի շրջաթռիչք թափավազքով, մի բան, որն առաջ անհնարին էր համարվում:

Ակրոբատիկայի «քառյակ» խմբակային ձևում 1978-1979 թթ. ՍՍՀՄ գավաթի մրցանակակիրներ, իսկ 1978 թ. ՍՍՀՄ չեմպիոններ են դարձել միջազգային կարգի սպորտի հայ վարպետներ Սերոժա Բալասանյանը, Նորիկ Սարգսյանը, Արամայիս Ավդալյանը, Լևոն Ղազախյանը:

1980 թ. դպրոցականների համամիութենական 16-րդ սպարտակիադայում Հայաստանի պատանիների քառյակը դարձավ արծաթե մեդալակիր:

Ոսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ ակրոբատիկական վարժություններով պարապմունքները նպաստում են դպրոցականների տեսողական մի շարք գործառույթների զարգացմանը տեսողական ընկալում, տեսողական տեղեկության ստացման արագություն ճշտություն, տեսաշարժողական կորդինացիա, աչքերի և ձեռքերի շարժումների համաձայնեցում: Երեխաների հետ ակրոբատիկական վարժություններով երկարամյա պարապմունքների ընթացքում դրական արդյունքներ նկատվել են նաև ֆիզիկական զարգացման (կրծքի շրջագիծ, դինամոմետրիա. ապխտումտարիա) շարժողական ընդունակությունների (ճկունություն. արագաշարժություն, հավասարակշռության պահպանում, շարժումների կորդինացիա և ճշգրտություն) ցուցանիշներում:

4. ԱԿՐՈԲԱՏԻԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐՈՒՄ

Հանրակրթական դպրոցի ֆիզիկական կուլտուրա առարկայի ծրագրով բոլոր դասարաններում նախատեսված է մարմնամարզական վարժությունների ուսուցումը: Ծրագրերում ուսումնական նյութը և թեմաները պլանավորված է ըստ դասարանների աստիճանաբար պարզ վարժություններից համեմատաբար բարդի, որը սովորողներին հնարավորություն կտա ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերելու չափորոշչայի պահանջներին համապատասխան գիտելիքներ, կարողություններ և հմտություններ:

Մարմնամարզական վարժությունները նպաստում սովորողների առողջության ամրապնդմանը, ճիշտ կեցվածքի ձևավորմանը օրգանիզմի ներդաշնակ զարգացմանը, նրանց շարժողական ընդունակությունների մշակմանը ճկունություն, արագաշարժություն, ուժ, դիմացկունություն, ճարպկություն, ինչպես նաև զարգացնում շարժումների համաձայնեցումը կորդինացիան: Մարմնամարզական վարժությունների յուրացումը ունի նաև դաստիարակչական մեծ ներգործություն այն նպաստում է կարգապահության, ինքնավստահության համարձակության, շարժումների կուլտուրայի, վարվեցողության և այդ հմտությունների զարգացմանը:

Ծրագրերում «Մարմնամարզական վարժություններ» բաժինը իր մեջ ներառում է,

- Շարային վարժությունները
- Ընդհանուր զարգացնող վարժությունները
- Մազլցման վարժությունները
- Հավասարակշռության վարժությունները
- Ակրոբատիկական վարժությունները
- Հենացատկերը
- Կախերը և հենումները
- Պարային և ռիթմիկ - մարմնամարզական վարժությունները:

Տարրական դասարաններում մարմնամարզական վարժությունների ուսուցման կրթական հիմնական խնդիրներն են՝

- սովորեցնել շարափոխումների, ձեռքերի և ոտքերի հիմնական շարժումների, հավասարակշռության պահպանման, մազլցման, ակրոբատիկական, ռիթմիկ մարմնամարզական, պարային վարժությունների ճիշտ կատարումը,
- նպաստել ճիշտ կեցվածքի ձևավորմանը, առողջության ամրապնդմանը, հարթաթաթության կանխմանը,
- զարգացնել շարժողական ունակությունները և հմտությունները,
- մշակել շարժումները հանաձայնեցնելու, կողմնորոշվելու, կոորդինացիոն կարողությունները,
- դաստիարակել համարձակություն, ինքնավստակություն, կարգապահություն:

Միջին և ավագ դասարաններում՝ կրթական հիմնական խնդիրներն են՝

- սովորեցնել տարբեր շարափոխումների, ընդհանուր զարգացնող, մազլցման, ակրոբատիկական, ռիթմիկ մարմնամարզական, պարային վարժությունների,

հենացատկերի, կախերի և հենումների տեխնիկապես ճիշտ կատարումը,

- նպաստել ֆիզիկական ներդաշնակ զարգացմանը.

- մշակել ճկունության, կոորդինացիայի, ուժի, ցատկունակության շարժումների ճշգրտության, արտահայտչականության, ռիթմայնության ընդունակությունները,

- դաստիարակել կարգապահություն, համարձակություն, ինքնավստահություն:

Ակրոբատիկական վարժություններ

Ծրագրում նախատեսված են ակրոբատիկական վարժություններից ուսուցանել գլորումները՝ առաջ և հետ, գլուխկոնձի առաջ և հետ, կանգ թիակների վրա, մեջքին պառկած կանգնած դրություններից ընդունել «Կամուրջ» դրությունը և վարժությունները: Վերոնշյալ տարրերը՝ հիմնական բազային նյութն են և կարող են բարդացվել ըստ աշակերտների կարողությունների:

Ըստ ուսուցման հաջորդականության՝ պարզից բարդ նախ պետք է սովորեցնել գլորումը առաջ և հետ:

Ստորև ներկայացված են ծրագրում ընդգրկված ակրոբատիկական վարժությունների կատարման տեխնիկական նկարագրությունը:

Գլորումը կատարվում է հատակին հատած դրությունից գլորվել հետ՝ մինչև պարանոցի հպումը ներքնակին, և գլորվելով առաջ վերադառնալ ելման դրության:

Գլուխկոնձի առաջ կատարվում է հետևյալ կերպ ձեռքերը դրվում են՝ հնարավորին չափ առաջ, որից հետո արագ կծկվելով՝ մարմնի ծանրությունը տեղափոխվում է ձեռքերի վրա, ձեռքերը ծալելով պարանոցը դրվում է ներքնակին և գլորվելով առաջ՝ ընդունվում է կքանիստ դրությունը: Գլորվելիս սրունքները պետք է բռնել և պահել մինչև վերջ:

Գլուխկոնձի հետ՝ կատարվում է հենում կքանիստ դրությունից (ոտքի թաթի լայնությամբ զատված) գլորվել հետ և ուսերի մոտ ձեռքերով սեղմել, շրջվել գլխի վրայով՝ ընդունելով հենում կքանստած դրությունը:

«Կանգ թիակների վրա» վարժությունը կատարվում է հենակքանիստ ելման դրությունից: Կատարվում է գլորում հետ, սկզբում ծնկները գրկած ու այնուհետև - հենվում են ծոծորակին ու թիակների վրա, արմունկները դրվում են հատակին ձեռքերով հենվում գոտկատեղին, բարձրացնելով ոտքերն ու իրանը: Կանգ թիակներ վրա վարժությունը մարմնի ուղղահայաց դրությունն է՝ պարանոցի և թիակների վրա, ոտքերը վեր, գույգ ձեռքերով բռնած մեջքից, բազուկներով հենված ներքնակին:

«Կամուրջ» կատարվում է մեջքին պառկած կամ կանգնած դրությունից: Մեջքից

պառկած դրությունից՝ զատած ոտքերը ծալել ծնկային հոդում և դնել կոնքի մոտ ձեռքերը՝ ուսերի մոտ: Այս ելման դրությունից սեղմելով ձեռքերն ու ոտքերը ուղղել, գլուխը հետ պահած իրանն արտակորել: Կանգնած դրությունից արտակորվել և իջնել «կամուրջ» դրությունը:

Ակրոբատիկական վարժությունների ուսուցման համար հիմնականում կիրառվում է ֆիզիկական դաստիարակության գործնական մեթոդներից կրկնության մեթոդը, դասի կազմակերպման մեթոդներից՝ ճակատային, հարահոս, անհատական մեթոդները, որոնք զուգակցվում են ընդհանուր մանկավարժական խոսքային և զննական մեթոդներով:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, թեմայի վերաբերյալ գրականության վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ մարգատեսակների բազմազանությունը տղաներին և աղջիկներին միատեսակ հնարավորություն է տալիս բացահայտելու և զարգացնելու իրենց ֆիզիկական կարողությունները: Դպրոցում ձեռք բերած առողջ կեսանկերպի համար անհրաժեշտ կարողությունները և հմտությունները աշակերտներին ուղեկցում են ողջ կյանքում:

Ակրոբատիկական վարժությունները ընդգրկված են ֆիզկուլտուրա առարկայի մարմնամարզության բաժնում, համապատասխան ծրագրով:

Աշխատանքային փորձը ցույց է տալիս, որ երեխաները առանձնակի սեր ունեն ակրոբատիկական վարժությունների նկատմամբ՝ հատկապես կրտսեր դպրոցական տարիքում, մյուս կողմից ակրոբատիկական հանդես գալով որպես ինքնուրույն մարզաձև հետաքրքրություն է առաջացնում երեխաների մոտ: Այս առումով կարևոր է բացահայտել երեխաների մոտ սպորտային օժտվածությունը և ուղորդել նրանց մասնագիտացված մարզումների:

Կարևորվում է ակրոբատիկական վարժությունների տեղը և դերը ընդհանուր առմամբ ֆիզկուլտուրա առարկայի շրջանակներում, մասնավորապես այնպիսի շարժողական ընդունակությունների մշակման համար ինչպիսիք են հավասարակշռությունը, կորդինացիան, ճարպկությունը. ճկունությունը: Դասավանդման և ուսուցման մեթոդների ճիշտ զուգակցումը թույլ կտա ապահովել տվյալ տարիքային խմբի երեխաների ֆիզիկական պատրաստվածության անհարժեշտ մակարդակը և ապահովել առարկայի վերջնարդյուքների ձեռք բերումը աշակերտների մոտ:

Օգտագործված գրականություն

1. Հանրակրթական հիմնական դպրոցի Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի չափորոշիչ և ծրագիր (1-9 դաս.):
2. Ղազարյան Ֆ. Գ., Ստեփանյան Ա. Գ.. Ֆիզիկական դաստիարակության տեսություն և մեթոդիկա, Ուսումնական ձեռնարկ, Հեղինակային հրատարակչություն, Երևան, 2013, էջ 182:
3. Ազարյան Ռ.Ն., Խիզանցյան Ռ.Մ. Մարմնամարզություն: Երևան, 2006 թ.: 229 1 4. Խիզանցյան Ռ.Մ., Մարմնամարզություն, Երևան, 2009 թ.: 78 էջ
5. Խիզանցյան Ռ.Մ., Մարմնամարզությունը դպրոցում, Ուսումնական ձեռնարկ Երևան, 2012 թ.: 85 էջ

Աղբյուրներ:

6. <https://hy.wikipedia.org/wiki/%D4%B1%D5%A1%D6%80%D5%B8%D5%A2%D5%A1%D5%B1%D5%AB%D5%A1%D5%A1> / Ակրոբատիկա/30.09.2021
7. https://www.acrobatica_russia.ru/istoriya/ История акробатики 30.09.2021
8. <https://sportsgroup.ru/raznyie-vidyi-sporta/istoriya-akrobatiki.html> 02.10.2021